

◀ Torget har ramats in med en mosaik av varierande stensorter som förstärker känslan av mötesplats.

Guldkant

Omgestaltningen av Stora Torget i Uppsala har ökat stadskärnans gravitation och sänkt hastigheten hos dem som passerar. Bland annat markerar en mosaik av röd, svart och ljus granit en zon där människor kan stanna upp och mötas.

TEXT **PETER WILLEBRAND** FOTO **JANN LIPKA**

KARAVAN TILDELADES Stenpriset 2022 för arbetet med södra gågatan i Uppsala. I år har kontoret nominerats för sitt arbete med omgestaltningen av anslutande Stora Torget, ett slags andra etapp i arbetet med att bygga ett mer levande och sammanhållet centrum i Uppsala. Det är ett förhållandevis litet centrum med tanke hur snabbt den klassiska universitetsstaden vuxit de senaste decennierna, och som med sina 245 000 invånare nu klart befäster sin position som Sveriges fjärde största kommunen.

Tidningen Sten har tidigare skrivit om allt tekniskt arbete med återbruk som föregick uppdraget med omgestaltningen. Markbeläggningen på torget var tidigare hårt belastad med tung trafik från flera busslinjer och tog mycket stryk i form av sprickor, djup spårbildning och förskjutningar, oavsett materialval.

För att kunna återbruka så mycket som möjligt av den befintliga stenen på plats gjordes en ordentlig utredning som slutade med att kommunen med hjälp av

en ångtvätt och ett inköp av en egen såg som kapade hållarna i mindre storlekar kunde halvera kostnaderna för en kvadratmeter jämfört med att lägga ny sten.

GENOM ATT FLYTTA bort busshållplatserna från torget började också arbetet med att låta torget återta sin identitet som just samlingsplats, och att inte längre vara en knutpunkt som man skyndade till eller bort från. Det handlade kort sagt om att öka den mentala gravitationen på platsen och sänka den fysiska hastigheten. Konceptet har haft namnet Guldkant och torget återinvigdes våren 2023. Det rumsligt hörnslutna och kvadratiske torget i stadens mitt är kärnan i gestaltningen, med plats för konstutställningar, marknader, uteserveringar och event.

När det kommer till stenarbetena och stenvälet har torget fått en ram med en tydligt med avvikande stenbeläggning. En mosaik av röd, svart och ljus granit markerar nu en zon där man kan stanna

▲ Stora Torget har återtagit sin tidigare roll och länkar tydligare samman omgivande gator.

►► upp för vila och möten. Mosaiken tar upp kulörer från torgets omgivande byggnader.

Torget har också fått en upphöjd terrazzosten i sydöstra hörnet, ett vattenspel som även kan fungera som sittplats och scen. I torgets sydvästra hörn står en cykelskulptur i brons som påminner om stadens industrihistoria där Nymanbolagen var en stor cykeltillverkare. En större kandelaber, som tidigare stod mitt på torget, har placerats i torgets nordöstra hörn efter en omröstning bland Uppsala-bornarna.

FLERA NYA LJUSKÄLLOR har tillkommit och lyser upp det tidigare ganska mörka och inneslutna torget, som även fått ny markvärme och en förbättrad tillgänglighet. Asfalten på torget har helt avlägsnats och den genomgående gatan med anslutningar har nu en beläggning som består av en smågatsten som kopplar till stadens historia.

Kristina Ehrstedt är ansvarig landskapsarkitekt vid Karavan:

– Uppsala kommun har haft en fin

▲ Vattenspel som även kan fungera som scen.

ambition med så mycket återbruk som möjligt, trots att det krävts både bearbetning till ett anpassat format och en satsning på en anpassad geoarmerad överbyggnad. Torget klarar nu en trafikbelastning och sättningsproblematik över lång tid. Asfalt och körytor är borta medan graniten åldras med värdighet på stadens mest centrala mötesplats, säger hon. ■

Projekt: Stora torget, Uppsala

Beställare: Uppsala kommun

Markentreprenör: Uppsala kommun, egen regi

Arkitekt: Karavan landskapsarkitekter

Stenleverantör: S:t Eriks, Hallindens Granit m. fl.